

PATVIRTINTA

Panevėžio „Vyturio“ progimnazijos
direktoriaus 2023 m. rugsėjo 14 d.
įsakymu Nr. V- 188

**SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO „VYTURIO“
PROGIMNAZIJOJE TVARKOS APRAŠAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Panevėžio „Vyturio“ progimnazijoje tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato progimnazijos prevencijos ir intervencijos priemonių sistemą saugiai nuo smurto ir patyčių (įskaitant ir patyčias kibernetinėje erdvėje) aplinkai kurti mokyklose.

2. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdomuisi palankią aplinką mokykloje, kurioje mokiniai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė mokinių savijauta ir saugumas mokykloje susijęs su emocine mokinių, mokyklos darbuotojų, tėvų (toliau – mokyklos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus mokyklos mokinius, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems mokiniams, kuriems visai mokyklai taikomos prevencijos priemonės nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ar patyčias, turi reaguoti ir tai stabdyti;

4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ar patyčias amžiaus ir pareigų, nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias ar smurtą amžiaus ir pareigų.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. smurtas – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą. Smurto formos gali būti:

5.1.1. patyčios – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, kuriais siekiama pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą;

5.1.2. patyčios kibernetinėje erdvėje – patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijoms ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

5.1.3. vaiko nepriežiūra – vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai.

5.2. Smurtą ir patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojama arba smurtaujama.

5.3. Besityčiojantysis ar smurtautojas – mokinys ar suaugusysis, inicijuojantis patyčias ar smurtą ir / ar prisidedantis prie jų.

5.4. Smurtą ar patyčias patiriantis suaugusysis – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi ar smurtauja mokinys (-iai).

5.5. Smurto ar patyčių stebėtojas – mokinys, matantis ar žinantis apie smurtą ar patyčias.

5.6. Prevencinė veikla – planingų ir sistemingų priemonių veikla, skirta smurto ar patyčių rizikai mažinti imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

5.7. Smurto ir patyčių intervencija – mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų progimnazijos darbuotojų (toliau – progimnazijos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

5.8. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną – smurto ar patyčių situacijos progimnazijoje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui ir valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

5.9. Socialinės ir emocinės kompetencijos – mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.

6. Saugios aplinkos progimnazijoje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: progimnazijos veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus progimnazijos mikroklimato kūrimą, mokinių pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) į(si)traukimą.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais.

II SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA IR INTERVENCIJA MOKYKLOJE

8. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos vadovas, vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o ją vykdo visi mokyklos bendruomenės nariai.

9. Progimnazijoje, smurto ir patyčių mokinių tarpe prevencija ir intervencija, vykdoma įgyvendinant Olweus patyčių kokybės užtikrinimo sistemą (toliau-OPKUS), kurią išpildydama progimnazija turi įgyvendinti šiuos komponentus:

9.1. du kartus per metus organizuoti viso progimnazijos personalo susirinkimus patyčių problematikos aptarimui;

9.2. per vienerius mokslo metus organizuoti ne mažiau nei penkis kiekvienos Mokymosi ir supervizijų grupių susitikimus;

9.3. naujiems progimnazijos darbuotojams organizuoti įvadinis Olweus programos mokymo kursus;

9.4. mokinių apklausą Olweus klausimynu vykdyti vieną kartą per mokslo metus;

9.5. budėjimo per pertraukas planą peržiūrėti, kritiškai įvertinti ir, esant reikalui, koreguoti bent vieną kartą per mokslo metus;

9.6. visiems darbuotojams aktyviai ir nuosekliai taikyti keturias patyčių prevencijos taisykles, skirtas visai progimnazijai;

9.7. kiekvieną mėnesį visose klasėse vesti ne mažiau nei dvi Olweus klasės valandėles (smurto, patyčių ir panašiomis temomis);

9.8. kiekvienais metais smurto ir patyčių tema diskutuoti ne mažiau nei dviejuose mokinių tarybos susirinkimuose;

9.9. siekti, kad smurto ir patyčių tema taptų įprastine pokalbių su mokiniams tema;

9.10. kiekvienais mokslo metais mokinių tėvus/globėjus detaliai informuoti apie progimnazijos smurto ir patyčių prevencijos veiklą;

9.11. visiems darbuotojams susipažinti ir sugebėti taikyti Olweus programos procedūras sprendžiant patyčių atvejus;

9.12. progimnazija kiekvienais metais parengia kokybės užtikrinimo planą, kurį tvirtina progimnazijos direktorius.

10. Apie įvykusį smurtą, nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, progimnazija praneša smurtaujančio ir smurtą patyrusio mokinio tėvams, progimnazijos vadovui, pagal poreikį-Valstybės Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Panevėžio apskrities Vaiko teisių apsaugos skyriui ir Panevėžio miesto Švietimo ir jaunimo reikalų skyriams. Apie smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantį asmenį progimnazija informuoja specializuotos kompleksinės pagalbos centrą (toliau-SKPC), o apie smurtą patyrusį asmenį-SKPC ir policiją.

11. Progimnazija puoselėja pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą (mandagumą, paslaugumą, rūpinimąsi kitais, pagarbą, pasitikėjimą, solidarumą, lygiateisiškumą ir kt.), kurias atitinka visų progimnazijos darbuotojų elgesys ir veikla.

12. Progimnazijoje susitariama dėl elgesio taisyklių (normų), kuriose aiškiai reglamentuojamas tiek pozityvus / laukiamas, tiek neleistinas / nepageidaujamas mokinių elgesys, numatomi mokinių skatinimo, motyvavimo už pozityvų elgesį priemonės ir būdai, jie yra žinomi ir suprantami visiems progimnazijos bendruomenės nariams, jais vadovaujasi kiekvienas progimnazijos darbuotojas, siekdamas atpažinti ir pastiprinti pozityvų mokinių elgesį. Aiškūs susitarimai numatyti ugdant 1-8 klasių mokinių socialiai atsakingą elgesį.

13. Progimnazijos darbuotojų pareigybių aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios mokymo(si) aplinkos mokykloje puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal progimnazijos nustatytą tvarką.

14. Su progimnazijos nustatyta smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarka supažindinami visi mokyklos bendruomenės nariai persiunčiant jiems tvarką elektroniniu paštu.

15. Progimnazija, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

16. Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas ugdant mokinių socialinius įgūdžius klasės valandėlių metu, įgyvendinant socialiai atsakingo vaiko elgesio (SAVE) susitarimus 1-8 klasėse.

17. Pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

18. Mokiniai aktyviai dalyvauja kuriant pozityvų mokyklos mikroklimatą, jų nuomonė ir idėjos yra išklausomos ir vertinamos, skatinamas bendruomeniškumas, mokinių saviraiškus dalyvavimas prasmingose veiklose (Direktorės valandos, įvairios diskusijų grupės, konferencijos); sudaromos galimybės, skatinamas mokinių socialinių, emocinių kompetencijų taikymas ir įtvirtinimas įvairiuose gyvenimo kontekstuose (pvz., skatinama savanorystė, dalyvavimas pilietinėje, socialinėje ir kitoje bendruomeninėje veikloje ir kt.).

19. Skatinamas tėvų dalyvavimas kuriant saugią mokymo(si) aplinką mokykloje, įtraukiant juos į Priemonių planavimą ir įgyvendinimą, savanorystę, kitas veiklas, atstovavimą mokyklai

vietos bendruomenėje; vykdomas tėvų konsultavimas ir informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos mokykloje kūrimo klausimais.

20. Sužinojus, kad mokinys smurtavo ar pasityčiojo iš administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, progimnazijoje susitarta dėl šių veiksmų:

20.1. kreipiamasi į direktoriaus pavaduotoją ugdytosi pagalbai, pasikalbama, situacija pateikiama raštu;

20.2. organizuojamas pokalbis su visais asmenimis, dalyvavusiais patyčių/smurto situacijoje. Priimamas susitarimas raštu;

20.3. direktoriaus pavaduotojas ugdytosi pagalbai informuoja klasės vadovą bei mokinio tėvus;

20.4. pasikartojus patyčių/smurto situacijai organizuojamas vaiko gerovės komisijos posėdis;

20.5. jei situacijos neišsprendžia mokyklos vaiko gerovės komisija, kreipiamasi į Panevėžio aps. VPK Panevėžio miesto PK Viešosios tvarkos skyrių arba kitas institucijas;

20.6. situacijai nesikeičiant, mokiniui siūloma keisti ugdytosi įstaigą.

21. Sužinojus, kad administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas smurtavo ar pasityčiojo iš mokinio, progimnazijoje susitarta dėl šių veiksmų:

21.1. kreipiamasi į direktoriaus pavaduotoją ugdytosi pagalbai, pasikalbama, situacija pateikiama raštu;

21.2. organizuojamas pokalbis su visais asmenimis, dalyvavusiais patyčių/smurto situacijoje. Priimamas susitarimas raštu;

21.3. direktoriaus pavaduotojas ugdytosi pagalbai informuoja klasės vadovą bei mokinio tėvus;

21.4. pasikartojus patyčių/smurto situacijai organizuojamas vaiko gerovės komisijos posėdis;

21.5. jei situacijos neišsprendžia mokyklos vaiko gerovės komisija, organizuojamas darbuotojo pokalbis su mokyklos direktoriumi.

22. Visais atvejais, atsižvelgiant į individualius poreikius, teikiama švietimo pagalbos specialistų ir pedagogų pagalba ir kitiems smurto ir patyčių dalyviams.

III SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

23. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.
